

Enige lepidopterologische notities

door

J. HUISENGA

In de nazomer van 1969 kwamen de rupsen van *Hyles gallii* Rott. in een enorm aantal voor in een groot veld van Wilgeroosjes (*Chamaenerion angustifolium* L.) op de heide bij Terlet (Gld.). Het was bepaald fascinerend om zo ver men kon kijken de overwegend volwassen rupsen boven in de bloeiwijzen van deze planten te zien zitten en het kostte dan ook beslist geen moeite om er in enige minuten tijds zo'n 80 exemplaren van te verzamelen. De dieren werden thuis verder gekweekt met harig wilgeroosje (*Epilobium hirsutum* L.), verpopten alle en brachten binnenshuis op een koele plaats de winter door. In het voorjaar van 1970 kwamen van deze 80 poppen 79 vlinders uit, terwijl één exemplaar momenteel nog leeft en waarschijnlijk voor de tweede maal zal overwinteren. Geen enkel exemplaar bleek dus te zijn geparasiteerd. Nieuwsgierig hoe de bij Terlet overwinterde poppen de winter waren doorgekomen, werd in de zomer van 1970 nogmaals een tochtje naar Terlet ondernomen. Het veld wilgeroosjes verkeerde weer in dezelfde toestand als een jaar geleden. Na uren lang intensief zoeken was echter nog geen enkele *gallii*-rups gevonden. Kennelijk was de kwakkelwinter 1969/1970 bijzonder ongunstig voor deze soort geweest en waren alle poppen dood gegaan. Op verschillende plaatsen werd gegraven, waarbij inderdaad enkele niet uitgekomen en verschimmelde poppen naar boven kwamen, hetgeen genoemde veronderstelling zou kunnen bevestigen. Onder de thuis gekweekte vlinders bevonden zich de navolgende aberratieve vormen:

f. *maculifera* Klemensiewicz, 1912. Een vrij zeldzame vorm, die echter in verscheidene exemplaren bij deze kweek tevoorschijn kwam. Op één uitzondering na waren ze gekenmerkt door een duidelijk geelachtige langwerpige vlek in de olijfgroene submarginale band in cel 2. De uitzondering betrof een exemplaar dat deze vlek miste, maar in cel 4 van de olijfgroene submarginale band een prachtige grote ronde gele vlek had.

f. *lata* Tutt, 1904. Een zeldzame vorm, die in één exemplaar bij deze kweek tevoorschijn kwam.

f. *obscura* nov. Bovenzijde verdonkerd door een lichte zwarte bestuiving. De grijze achterrand op de bovenzijde van de voorvleugels steekt nauwelijks af tegen de olijfgroene submarginale band. De onderzijde is zeer sterk verdonkerd; op de voorvleugels gedeeltelijk door donkerbruine schrapjes; op de achtervleugels door een homogene donkerbruine kleur, waarin de aderen geel afsteken en waardoor slechts een smalle lichte middenband overblijft. Holotype: Terlet (Gld.), ♂, 24.V.1970, e.l. (fig. 2).

[All wings darkened by a blackish suffusion. Especially the underside of both wings strongly darkened; fore-wings by dark-brown scratches, hindwings by a homogeneous dark-brown colour with contrasting yellow nervures and a very narrow pale central band (Fig. 2).]

Bij het controleren van de vangsten van de jaren 1969 en 1970 zijn de navolgende aberratieve vormen het vermelden waard:

Deilephila porcellus L., f. *clara* Tutt, 1904. Voorvleugels met donker olijf-

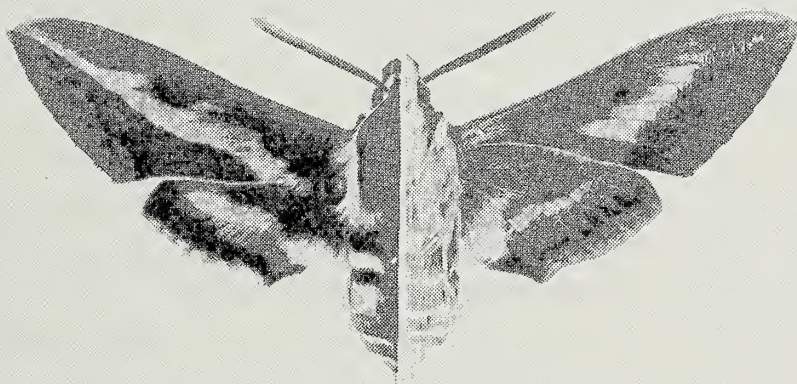

Fig. 1—2. *Hyles gallii* Rott. 1. ♀, Terlet (Gld.), 28.V.1970, e.l., links bovenzijde, rechts onderzijde; 2. f. *obscura* nov., ♂, Terlet (Gld.), 24.V.1970, e.l. (holotype), links bovenzijde, rechts onderzijde. Fig. 3—4. *Aphantopus hyperantus* L. 3. links normale tekening, ♂, Cadier (Lbg.), 4.VII.1970, rechts f. *brunneocellata* nov., ♂, Cadier (Lbg.), 2.VII.1970 (holotype); 4. f. *arete* Müller, onderzijde, ♂, Cadier (Lbg.), 4.VII.1970.

groene grondkleur. Achterrandsveld prachtig karmozijn-kleurig en sterk contrasterend met de grondkleur. Achtervleugels met uitgebreide zwarte grondkleur. Een vrij zeldzame vorm. Hoog-Soeren (Gld.), ♂, 8.VI.1969.

Aphantopus hyperantus L., f. **brunneocellata** nov. Het geel van de oogvlekken op de onderzijde van voor- en achtervleugels veranderd in donkerbruin. Holotype: Cadier (Lbg.), ♂, 2.VII.1970 (fig. 3).

[The yellow rings of the eye-spots on the underside of fore- and hindwings changed into dark-brown (Fig. 3).]

f. *arete* Müller, 1764. Een voor ons land beslist zeldzame vorm, waarbij de oogvlekken op de onderzijde van voor- en achtervleugels tot witte stippen zijn gereduceerd. Een extreem ♂ van Cadier (Lbg.), 4.VII.1970 (fig. 4).

Hoewel de vangsten in 1970 vaak te wensen overlieten, waren er toch nog enkele uitschieters. Zo werd op 28.VI een mooi gaaf exemplaar van *Ochrostigma velitaris* Hufn. te Meinweg (Lbg.) op de menglamp gevangen, terwijl op dezelfde vangplaats op 6.VII een prachtig vers exemplaar van *Rhyacia simulans* Hufn. op de lamp verscheen. In het Gerendal bij Oud-Valkenburg (Lbg.) vloog *Thyris fenestrella* Scop. dat jaar bijzonder talrijk.

Summary

Notes on Dutch Lepidoptera.

In the latter part of the summer of 1969 the caterpillars of *Hyles gallii* Rott. occurred in enormous numbers in the neighbourhood of Terlet (Gelderland). It was a fascinating sight to see the nearly full-grown caterpillars in the flowering tops of the willow-herbs (*Chamaenerion angustifolium* L.). In a few minutes 80 specimen were collected of which 79 emerged in the summer of 1970 after an indoors hibernation. In the latter part of the summer of 1970 an examination in the same field of willow-herbs learned that probably none of the hibernating pupae survived the winter of 1969/1970. After an intensive search no caterpillar had been found. After digging only some dead and moulded pupae were met with.

The following new forms caught in the Netherlands are described: *Hyles gallii* Rott., f. *obscura* nov., and *Aphantopus hyperantus* L. f. *brunneocellata* nov.

Some rare species and forms are mentioned, caught in the south of the Netherlands (Limburg).

Wormerveer, Herman Gorterstraat 208.

Een nieuw dodingsmiddel. In 1970 heb ik mijn glaspotjes met schroefdeksel vervangen door plasticpotjes met drukdeksel, die in de apotheek verkrijgbaar zijn. Dit met het oog op een veel lichter totaalgewicht aan bagage, wanneer men in het gebergte vangt. Daar het gebruik van cyaankali om bekende redenen geen voorkeur heeft en azijnaether plastic doet smelten, heb ik een proef genomen met Vaponastris, die mij goed voldoet. Een blokje van plm. 1 cm² wordt in het deksel gelijmd. Het moet echter wel afgeschermd worden met een cirkeltje karton om te voorkomen dat het insect rechtstreeks met de strip in aanraking komt, daar deze in een kleine ruimte de neiging vertoont iets kleverig te worden. De voordelen springen in het oog: geen tijdverlies met azijnaether, terwijl men kan blijven doorgaan met vangen.

M. Koor, Dikninge 103, Amsterdam 1011.